Lieta Nr. A420523512
Lietas arhīva Nr. AA43-0897-20/2
ECLI:LV:ADAT:2020:1202.A420523512.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2020.gada 2.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Una Mihailova, tiesneši Māris Birzgalis un Ojārs Priedītis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Jelgavas novada domes 2012.gada 25.jūlija lēmuma atcelšanu, labvēlīga Jelgavas novada domes administratīvā akta izdošanu un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 30.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ 2011.gada 23.decembrī iesniedza Jelgavas novada pašvaldībā iesniegumu atļaujas saņemšanai trešās kategorijas šaušanas stenda izveidei un darbībai īpašumā /Nosaukums A/, /adrese/ (turpmāk – Zemesgabals).

Jelgavas novada būvvalde (turpmāk – būvvalde) 2012.gada 5.janvārī sagatavoja atzinumu Nr.1 (turpmāk – atzinums) par būves pārbaudi, kurā konstatēts, ka Zemesgabalā veikta patvaļīga būvniecība (divu dīķu un vaļņu izbūve) bez būvatļaujas saņemšanas. Būvinspektors uzdevis pārtraukt būvniecību līdz Jelgavas novada domes (turpmāk – Dome) lēmuma pieņemšanai par iespēju turpināt būvniecību.

[2] Dome 2012.gada 25.jūlijā pieņēma lēmumu (protokols Nr.8, 17.§) (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) par iespēju turpināt būvniecību, uzdodot /pers. B/ deviņu mēnešu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas veikt nepieciešamās darbības – izstrādāt tehnisko dokumentāciju, saņemt nepieciešamos saskaņojumus, lai varētu turpināt būvniecību Zemesgabalā, – zemes aizsargvaļņu (šautuves) un divu dīķu ierīkošanai.

Dome 2012.gada 26.jūlijā informēja /pers. B/, ka Jelgavas novada pašvaldībai nav pamata izsniegt atļauju šautuves izveidei, jo Būvvalde sniegusi atzinumu, ka šautuve neatbilst normatīvo aktu prasībām būvniecības jomā.

[3] /pers. B/ iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu. Pieteikumā un tā papildinājumos norādīts turpmāk minētais.

[3.1] Pārsūdzētais lēmums neatspoguļo reālo pastāvošo situāciju un uzdod veikt darbības, kādas nav paredzētas likumā.

[3.2] Kopš 2012.gada 5.janvāra līdz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdim – 25.jūlijam – ir pagājuši aptuveni seši mēneši, kas ir pretrunā ar likuma normām. Atzinums uz izskatīšanas dienu ir zaudējis savu juridisko spēku, tādēļ nevar tikt ņemts vērā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā.

[3.3] /pers. B/ nav veicis nekādus dīķu būvniecības darbus, jo tas tika izdarīts jau agrāk, kas saskaņā ar likuma normām ir atspoguļots zemesgrāmatu aktā.

[3.4] Likuma normām neatbilst arī būvinspektora apgalvojums, ka paredzētā šautuve daļēji atrodas uz meža zemes. Minētais secinājums izdarīts nepamatoti, tam nav juridiska pamatojuma, jo iztrūkst likumā paredzētais dokuments (akts), pēc kā tika veikti uzmērījumi un noteikta meža teritorijas platība, uz kuras atrastos šautuve. Šautuvei bija paredzēts izmantot tikai vecā karjera teritoriju.

[3.5] Nav skaidrs, kāpēc un uz kāda dokumenta pamata ir konstatēts, ka nelikumīgie dīķu būvniecības darbi veikti 0,8 ha un 0,3 ha platībā. Dokumentos redzams, ka Zemesgabala ūdens teritorija ir ievērojami lielāka.

[3.6] Kaut arī atzinums nav administratīvais akts, šis dokuments ierobežoja /pers. B/ tiesības uz īpašuma izmantošanu pilnā apmērā, tiesības uz apkārtējās vides sakopšanas un labiekārtošanas darbiem, kā arī tas bija nepamatotā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas pamats.

[3.7] Jelgavas novada pašvaldība prettiesiski ierobežoja /pers. B/ tiesības uzņēmējdarbības sfērā, neievērojot Komerclikuma 4.panta 1., 2.punktā noteiktās prasības, praktiski iznīcinot /pers. B/ plānoto biznesu un ienākumu avotu, bet pārsūdzētais lēmums ierobežo /pers. B/ darbību vēl deviņu mēnešu ilgā laika periodā, tādējādi radot mantiskos zaudējumus.

[3.8] Pieteicējs lūdza atlīdzināt arī zaudējumus par juridiskās palīdzības saņemšanu.

[4] /pers. B/ iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, proti, atļaujas izsniegšanu šautuves izveidei.

Pieteikumā norādīts, ka 2011.gada 23.decembrī Domē iesniegts lūgums izsniegt atļauju šautuves izveidei, bet Domes 2012.gada 20.janvāra vēstulē Nr.3-14.2/172 paziņots, ka iesniegums netiks izskatīts.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 30.maija lēmumu nolemts apvienot vienā tiesvedībā administratīvo lietu Nr.A420523512 un administratīvo lietu Nr.A420313013.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 30.septembra spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem motīviem.

[6.1] Tiesa atzina, ka būvinspektors, 2012.gada 3.janvārī veicot pārbaudi dabā, pamatoti konstatēja, ka Zemesgabalā nesen ar tehniskiem līdzekļiem ir veikta divu jaunu dīķu un vaļņu izveide. Minētais liecina, ka tieši /pers. B/ ir bijis iesaistīts dīķu un vaļņu būvniecības procesā. Attiecīgi tiesai nebija pamata secināt, ka pašvaldība nepamatoti konstatējusi, ka Zemesgabalā prettiesiski izveidoti divi dīķi un vaļņi.

[6.2] Tiesa, ievērojot to, ka pārsūdzētais lēmums pieņemts, ņemot vērā atzinumā konstatēto, un to, ka tiesa atzinumā konstatēto atzina par tiesisku un pamatotu, secināja, ka pašvaldība pamatoti uzdeva /pers. B/ noteiktā termiņā veikt nepieciešamās darbības (izstrādāt tehnisko dokumentāciju, saņemt nepieciešamos saskaņojumus), lai varētu turpināt būvniecību (zemes aizsargvaļņu (šautuves) un dīķu ierīkošana) īpašumā.

[6.3] Tiesas konstatētie apstākļi ir pietiekami, lai atzītu, ka, kamēr /pers. B/ nenovērsīs atzinumā konstatētos trūkumus zemes aizsargvaļņu

(šautuves) un dīķu ierīkošanai, pašvaldībai nav tiesiska pamata izsniegt atļauju šautuves izveidei.

[6.4] Tiesa atzina, ka /pers. B/ prasījums par atlīdzinājuma noteikšanu ir noraidāms.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 30.septembra spriedumu /pers. B/ iesniedza apelācijas sūdzību, tajā norādot pieteikumā un turpmāk minētos argumentus.

[7.1] Iesniegtie pierādījumi vērtēti vienpusēji. Tiesa kā pierādījumus ir pieņēmusi tikai Domes iesniegtos dokumentus.

[7.2] Ilgu gadu laikā vecā karjera zemesgabals saskaņā ar 1986.gada aerofoto arhīva dokumentiem apzīmēts kā dīķis. Tas ir pārpurvojies, aizaudzis ar bieziem krūmiem. Šīs platības attīrīšana tika veikta pēc Vides pārvaldes rekomendācijas un bija nepieciešama, lai noteiktu derīgās grunts kvalitāti un daudzumu.

[7.3] Veiktie darbi nebija saistīti ar būvniecību – tika nozāģēti krūmi, ar ekskavatora palīdzību novāktas saaudzes un purva zāle, kas nepārsniedza pieļauto normu 30 cm. Šāda veida darbiem nav nepieciešama būvvaldes piekrišana un būvatļaujas izsniegšana. Kad šī teritorija tika attīrīta, vislielākā padziļinājuma vietās parādījās ūdens. Darbu procesā mērķis nebija izbūvēt dīķi. Šāds nolūks nav arī šodien un, visticamāk, nebūs arī nākotnē. Zemesgabala iegādes, attīrīšanas un citu darbu mērķis bija būvniecības grunts iegūšana ar mērķi to komerciāli izmantot.

[7.4] Vecā karjera teritorijā pēc augšējās grunts kārtas noņemšanas (melnzeme, krūmi) 80.gados atradās zemes vaļņi, kas ir ļoti piemēroti šautuves ierīkošanai. Protams, ka šie vaļņi daudzu gadu laikā ir aizauguši ar krūmiem un citiem augiem. Tā kā bija ekskavators, veikti šīs teritorijas izlīdzināšanas darbi, vaļņu pielīdzināšana, sakņu sistēmas likvidēšana augiem, kas nepārsniedza 30 cm.

[7.5] Šajā objektā nav veikti nekādi topogrāfiski mērījumi, un nav pamata apgalvot, ka šis valnis ir uzbūvēts nelikumīgi.

[7.6] Nav izdots būvvaldes pārbaudes akts par šautuves atbilstību noteikumiem vai to pārkāpšanu. Saskaņā ar minētajiem noteikumiem ir paredzēts, ka pašvaldībai ir jāpieņem koleģiāls lēmums par licences izdošanu vai atteikšanos to izdot. Atbilde par atteikumu izsniegt licenci ir saņemta tikai pēc pusgada.

[7.7] Pieteicējs uzskata, ka tiesnesei S.Ozolai lietā ir interešu konflikts.

[8] Dome paskaidrojumā par /pers. B/ apelācijas sūdzību atzina to par nepamatotu, norādot turpmāk minētos argumentus.

[8.1] /pers. B/ apelācijas sūdzībā nav norādījis uz sprieduma nepareizību, bet ir piedāvājis jaunu konkrētās lietas skaidrojumu par zemes vaļņu un dīķu izveidošanos vai esību, norādot uz apjomīgo zemes pārvietošanas darbu nepieciešamību grunts paraugu iegūšanai, lai veiktu tās laboratorisko izpēti, vaļņu mantošanu un dīķu neesību, jo tajos neesot pietiekams ūdens daudzums. Minētais ir pretrunā gan ar paša /pers. B/ iepriekš norādīto, gan ar lietā esošajiem pierādījumiem.

[8.2] Administratīvā rajona tiesa jau 2016.gada 14.aprīļa lēmumā, ar kuru tika nolemts nepieņemt /pers. B/ noraidījumu tiesnesei S.Ozolai, kā tiesneša noraidīšanas pamatu vērtēja tiesas darbības teritorijas un pašvaldības administratīvās teritorijas pārklāšanos, proti, sakritību, un motivēti norādīja, ka tas nevar būt par tiesneša noraidīšanas pamatu. Līdzīgi vērtējams /pers. B/ norādītais tiesneša noraidīšanas pamats – tiesneša dzīves vieta atbildētājas Jelgavas novada pašvaldības administratīvajā teritorijā.

[9] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 3.jūlija spriedumu pieteikums noraidīts.

Par Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 3.jūlija spriedumu /pers. B/ iesniedza kasācijas sūdzību.

[10] Ar Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2020.gada 31.marta spriedumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 3.jūlija spriedums un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem motīviem.

[10.1] Tiesa savā vērtējumā nav pievērsusi uzmanību /pers. B/ argumentiem, ka šie dīķi radušies, /pers. B/ no kokiem un krūmiem attīrot vēsturiski pastāvējušo un aizaugušo karjeru. Spriedums nesniedz pamatojumu tam, kāpēc uzskatāms, ka /pers. B/ papildus tīrīšanas darbiem ir veicis arī tādus darbus, kas pārsniegtu to, ko normālos apstākļos varētu uztvert kā īpašuma sakopšanu, proti, atjaunošanu, tādā kvalitātē un atbilstoši tai būtībai, kā tas sākotnēji izveidots. Arī tiesas norādītais, ka apauguma neesība apkārt dīķiem un uz vaļņiem liecinot, ka īpašumā ir veikti zemes rakšanas darbi, pats par sevi nenorāda, ka /pers. B/ veicis darbības, kas pakļautos būvniecību regulējošajām prasībām. Šādas pašas sekas radītu arī esošas pārpurvojušās vietas un vaļņu attīrīšana no krūmiem un kokiem. Turklāt šādas darbības nenoliedzami paredz rakšanas darbu veikšanu, kā rezultātā var rasties vai palielināties zemes uzbērumi, tomēr minētais automātiski nepadara to par būvniecības procesu vai teritorijas paaugstināšanu. Tāpat uz jautājumu par /pers. B/ veikto darbu pakļautību būvniecību regulējošo normu prasībām neatbild arī tiesas norādītais, ka /pers. B/ nav vērsies pašvaldībā, lai saskaņotu bijušā smilšu ieguves karjera rekultivāciju par ūdenstilpni (dīķi). Šādos apstākļos atzīts, ka apgabaltiesa nav pienācīgi pārbaudījusi, vai dīķu un vaļņa izveidošana patiešām ir aplūkojama kā patvaļīga būvniecība.

[10.2] Konkrētajā gadījumā secinājumus par patvaļīgu būvniecību iespējams izdarīt, vien savstarpējā kopsakarā novērtējot /pers. B/ veikto darbu raksturu, mērķi un nozīmi. Ievērojot, ka šāda vērtējuma veikšana nepietiekamas informācijas dēļ objektīvi var būt apgrūtināta, tiesai jāpatur prātā arī princips – šaubas par labu cilvēkam (in dubio pro civis). Vienlaikus bez ievērības nebūtu atstājams arī tas, ka būvvaldes veikto pārbaužu mērķis konkrētajā gadījumā bija pārliecināties par būvniecību regulējošo normu ievērošanu šaušanas stenda izveidei. Tātad /pers. B/ lūgtā administratīvā akta saņemšana būtībā paredz īpašuma izmantošanu tādu pakalpojumu sniegšanai, kas pieprasa rūpīgu šajā īpašumā esošo objektu drošības novērtējumu.

Motīvu daļa

[11] Pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus un lietas dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[12] Apgabaltiesa konstatē, ka lietā ir strīds, vai pieteicējam piederošajā Zemesgabalā ir veikta patvaļīga būvniecība – divu dīķu un vaļņu izbūve bez būvatļaujas saņemšanas. Savukārt no patvaļīgā būvniecības fakta konstatēšanas ir atkarīgs, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīgu Domes administratīvo aktu – atļauju trešās kategorijas šaušanas stenda izveidei un darbībai nekustamajā īpašumā.

Līdz ar to apgabaltiesa pirmām kārtām pārbauda pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu.

[13] Dome konstatēja, ka Zemesgabalā veikta patvaļīga būvniecība (divu dīķu un vaļņu izbūve) bez būvatļaujas saņemšanas un saskaņā ar Būvniecības likuma 30.panta piektās daļas 1.punktu uzdeva pieteicējam veikt nepieciešamās darbības, lai turpinātu būvniecību Zemesgabalā.

Atbilstoši Būvniecības likuma (spēkā līdz 2014.gada 30.septembrim) 13.panta pirmās daļas noteikumiem pasūtītājam vai būvētājam pirms būvdarbu uzsākšanas jāsaņem būvatļauja Vispārīgajos būvnoteikumos paredzētajā kārtībā. Saskaņā ar likuma 30.pantu, ja būvniecība notiek bez būvatļaujas vai neatbilst akceptētajam būvprojektam, būvinspektors uzdod nekavējoties pārtraukt būvdarbus līdz attiecīgās pašvaldības pieņemtā lēmuma izpildei. Ja būvinspektora konstatētos pārkāpumus ir iespējams novērst un būvniecību turpināt atbilstoši normatīvo aktu prasībām, pašvaldība, izvērtējot būvinspektora konstatētos pārkāpumus, var pieņemt lēmumu par iespēju turpināt būvniecību, norādot nosacījumus būvniecības turpināšanai.

Augstākās tiesas spriedumā šajā lietā ir iekļauta atsauce uz judikatūru. Lai konstatētu patvaļīgas būvniecības esību, iestādei un attiecīgi arī tiesai jārod atbilde uz diviem jautājumiem. Vispirms iestādei un tiesai jākonstatē, vai personas veiktās darbības pakļaujas būvniecību regulējošo normu prasībām. Tikai tad, ja atbilde ir apstiprinoša, iespējams pievērsties tam, vai un kādu būvniecības dokumentāciju šādu darbību veikšanai nepieciešams saņemt. Lai arī parasti atbilde uz pirmo jautājumu objektīvi izrietēs no veikto darbību dabas, tas neizslēdz tādas situācijas, kurās attiecīgus secinājumus

būs iespējams izdarīt, vispusīgi novērtējot veikto darbību jēgu un nozīmi un atsevišķos gadījumos arī leģitīmu sabiedrības interesi, kuras dēļ konkrēto darbu veikšana būtu pakļaujama būvniecību uzraugošo institūciju kontrolei (Senāta 2019.gada 29.maija sprieduma lietā Nr.SKA-214/2019 (ECLI:LV:AT:2019:0529.A420244615.2.S) 10. un 12.punkts).

Tādēļ apgabaltiesa pārbauda, vai pieteicēja veiktās darbības atzīstamas par būvniecību šo jomu reglamentējošo aktu izpratnē.

[14] No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē turpmāk minētos apstākļus.

1987.gadā izgatavotajā kartē (lietas 1.sējuma 30.lapa) Zemesgabalā iezīmēta teritorija, kura kartē apzīmēta ar krievu burtiem „??" aptuveni 1 ha platībā (ņemot vērā kartes mērogu). Pieteicējs uzskata, ka ar burtiem „??" ir norādīts vārda „ ????" (dīķis) saīsinājums krievu valodā. Aplūkojot minēto karti kopumā, apgabaltiesa piekrīt pieteicējam, ka ar saīsinājumu „ ??" kartē tiek apzīmēts dīķis.

1997.gada 13.decembra zemesgabala plānā (lietas 2.sējuma 117.lapa) minētā vieta iezīmēta kā applūdusi izrakņāta vieta. Jelgavas novada teritorijas plānojumā (lietas 1.sējuma 28.lapa) 1987.gada kartē minētajā vietā iezīmēta ūdens teritorija.

1994.–1999.gada un 2003.–2008.gada ortofotokartēs (lietas 2.sējuma 136. un 137.lapa) zemesgabalā redzama ar kokiem un krūmiem aizaugusi teritorija, kas mijas ar atsevišķiem applūdušiem laukumiem. Ortofotokartes iegūtas no dabas datu pārvaldības sistēmas, ko uztur Dabas aizsardzības pārvalde. Tā kā tā ir valsts informācijas sistēma, apgabaltiesai nav pamata apšaubīt šos aerofotouzņēmumus. Līdz ar to apgabaltiesa uzskata, ka tie ir pieļaujami pierādīšanas līdzekļi. No minētajām ortofotokartēm apgabaltiesa secina, ka Zemesgabalā ir konstatējama ūdens teritorija.

No lietas materiāliem redzams, ka pieteicējs ir Zemesgabala īpašnieks no 2009.gada 4.februāra. Izskatot pieteicēja lūgumu izsniegt tehniskos noteikumus dīķu tīrīšanai un paplašināšanai, Jelgavas reģionālā vides pārvalde 2009.gada 6.marta atzinumā Nr.3.3.2-17/359 (lietas 1.sējuma 32.lapa) norādīja, ka sakopšanai paredzētā teritorija Zemesgabalā nav meliorēta un ir daļēji pārpurvojusies, dīķi un bedres radušies haotiskas smilšu ieguves rezultātā 80.gados.

2009.gada 2.oktobrī ir veikta zemes vienības kadastrālā uzmērīšana. Atbilstoši 2009.gada 2.oktobra zemes vienības robežu, situācijas un apgrūtinājumu plānam (lietas 1.sējuma 29.lapa) Zemesgabalā zeme zem ūdeņiem ir 0,02 ha, pārējās zemes 2,12 ha (atbilstoši apzīmējumam – izrakņāta vieta 1,96 ha). Plānā nav redzams, ka Zemesgabalā būtu izveidoti zemes valņi (nav atbilstoša apzīmējuma).

Izvērtējusi minētos pierādījumus kopsakarā, apgabaltiesa secina, ka ar minēto pierādījumu kopumu lietā apstiprinās, ka, pirms Zemesgabalu iegādājās pieteicējs un vismaz līdz 2009.gada 2.oktobrim, Zemesgabala teritorija bija bedraina, pārplūdusi, pārpurvojusies, atsevišķās vietās bija izveidotas dīķveida ūdenstilpes, bet pēc Zemesgabala plāna to platība bija 0,02 ha. No pieteicēja lūgumā Jelgavas reģionālā vides pārvaldei izsniegt tehniskos noteikumus dīķu tīrīšanai un paplašināšanai minētā apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējam jau 2009.gadā bija nodoms Zemesgabalā esošās ūdenstilpes paplašināt.

[15] Dīķis ir neliela ezeram līdzīga ūdenstilpe, kas atšķiras no ezera ar to, ka ir mākslīgi izveidota, lai uzkrātu stāvošu ūdeni (vietne https://lv.wikipedia.org/wiki/D%C4%AB%C4%B7is, skatīta 2020.gada 27.novembrī).

Tā kā dīķis ir mākslīgi izveidota ūdenstilpe, apgabaltiesa pārliecinās, kādi ir nosacījumi tās izveidei. Lai precīzi noteiktu, kādi ūdenstilpes izveidošanas nosacījumi ir jāpiemēro, apgabaltiesai ir jākonstatē laiks, kurā vides pārveidojumi tika veikti.

2011.gada 20.decembra teritorijas labiekārtošanas plānā (lietas 1.sējuma 60.lapa) vietā, kur 2009.gada 2.oktobrī apstiprinātajā Zemesgabala robežu, situācijas un apgrūtinājumu plānā ir norādīta izrakņāta vieta 1,96 ha platībā, norādīti divi dīķi un valņi gar to krastiem līdz pat 9 m augstumā.

Šāds situācijas elementu izvietojums redzams arī 2012.gada 2.maija Situācijas plānā (lietas 1.sējuma 85.lapa), kurā apstiprināts, ka Zemesgabalā zeme zem ūdeņiem ir 1,65 ha, bet pārējās zemes ir 0,16 ha.

Iepazīstoties ar atzinumam pievienotajiem fotoattēliem (lietas 1.sējuma 16.lapa), 2013.–2015.gada ortofotokarti (lietas 2.sējuma 138.lapa), 2012.gada 20.jūnija zemes vienības situācijas plānu (lietas 1.sējuma 85.lapas otrā puse) un salīdzinot tos ar iepriekš aplūkotajiem dokumentiem, kas raksturo Zemesgabalu, pirms to iegādājās pieteicējs, Zemesgabalā ir redzamas būtiskas izmaiņas, kas apstiprina atzinumā konstatētos faktus par Zemesgabalā izveidotiem diviem dīķiem, kuru platība pārsniedz 0,1 ha, un izveidotiem augstiem zemes uzbērumiem.

Tādējādi ar atzinumu un tam pievienotajiem fotoattēliem, 2013.?2015.gada ortofotokarti un 2012.gada 20.jūnija zemes vienības situācijas plānu ir pierādīts, ka Zemesgabalā ir izveidotas hidrotehniskas būves – divi dīķi – un ir notikusi teritorijas paaugstināšana - zemes uzbērumu izveidošana.

Arī 2020.gada 3.septembrī, pārbaudot situāciju dabā, apgabaltiesa konstatēja, ka Zemesgabalā ir vērojamas virsmas reljefa izmaiņas, konkrēti, Zemesgabalā ir vairākas ar ūdeni pieplūdušas vietas, kas atbilst dīķa aprakstam, kā arī ir izveidoti zemes uzbērumi - valņi. Ņemot vērā zemes uzbērumu apaugumu, apgabaltiesa no dzīvē gūtajiem novērojumiem secina, ka tā vecums nepārsniedz 10 gadus.

[16] No lietas materiāliem un pieteicēja paskaidrojumiem konstatējams, ka Zemesgabalā atradās smilšu ieguves vieta, tomēr tā nav tikusi klasificēta kā karjers.

No lietai pievienotajiem Zemesgabala plāniem un ortofotokartēm apgabaltiesa konstatē, ka Zemesgabalā, pirms to iegādājās pieteicējs, neatradās ūdenstilpes tādā platībā, kā konstatēts atzinumā.

No pieteicēja rīcības ar Zemesgabalu apgabaltiesa secina, ka pieteicējs nav plānojis Zemesgabalā esošās bedres aizbērt, bet, tieši otrādi, viņš plānoja ūdenstilpes izmantot savai komercdarbībai. Arī no atzinumam pievienotajiem fotoattēliem apgabaltiesa konstatē, ka Zemesgabalā veiktie darbi bija vērsti uz ūdenstilpju padziļināšanu un paplašināšanu, nevis uz to likvidēšanu.

Tāpēc apgabaltiesa, ņemot vērā minēto, kā arī pieteicēja lūgumu Jelgavas reģionālajai vides pārvaldei izsniegt tehniskos noteikumus dīķu paplašināšanai un 2011.gada 20.decembra teritorijas labiekārtošanas plānā norādītos divus dīķus un valņus gar to krastiem, neatzīst par ticamiem pieteicēja apgalvojumus, ka ūdens vislielākā padziļinājuma vietās parādījās tikai tad, kad teritorija tika attīrīta, un ka darbu procesā mērķis nebija izbūvēt dīķi.

Pieteicējs iesniedza eksperta J.Birša atzinumu par apsekošanā konstatēto par cilvēka darbības rezultāta izvērtējumu Zemesgabalā uz 2012.gada 26.martu (lietas 1.sējuma 35.-36.lapa). No eksperta atzinuma izriet, ka iepriekš (jau no 1987.gada) Zemesgabalā bija izveidotas grantsbedres smilšu un grants maisījuma iegūšanai un bez karjera rekultivācijas bedres ir pieplūdušas ar grunts ūdeņiem, un ilgstošā laika periodā (20–25 gados) izveidojušās par pārpurvotu, aizaugušu un netīrītu bedru [dīķu] reljefu; ka pieteicēja darbības (dīķu tīrīšana, dīķu savienošana) rezultātā smilšu ieguves bedres pārveidotas par dīķu saimniecību. Minētais pietiekami skaidri ir redzams eksperta atzinuma 5.attēlā attiecībā uz blakus zemesgabalā esošo situāciju par to, kā, iespējams, izskatījās pārpurvotas, aizaugušas un netīrītas bedres smilts ieguves vietā arī pieteicēja Zemesgabalā. Attēlā redzamās applūdušās teritorijas neatgādina ūdenstilpes - dīķus, kā arī attēlā šajās vietās nav redzami smilšu valņi 4-9 m augstumā, uz kuriem ir vismaz 20 gadu vecs apaugums.

[17] Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējs ir izveidojis dīķus un zemes uzbērumus pēc Zemesgabala iegūšanas īpašumā. Apgabaltiesa uzskata, ka dīķi konkrētajā apjomā, konfigurācijā un dziļumā, kā arī zemes uzbērumi nevar būt radušies, /pers. B/ vienīgi attīrot vēsturiski bijušo un aizaugušo karjeru no kokiem un krūmiem. Apgabaltiesa uzskata, ka minēto vides pārveidojumu – dīķus un valņus – nevar uztvert arī kā īpašuma sakopšanu, proti, atjaunošanu, tādā kvalitātē un atbilstoši tai būtībai, kā tas sākotnēji izveidots.

Apgabaltiesa nevar konstatēt precīzu laiku, kad šie pārveidojumi Zemesgabalā tika veikti, tomēr nav apšaubāms, ka pārveidojumi tika veikti pēc Zemesgabala kadastrālās uzmērīšanas 2009.gada 2.oktobrī un līdz 2012.gada 5.janvārim (atzinuma sastādīšanas datums).

Tāpēc apgabaltiesa pārbauda, vai Zemesgabalā veiktie vides pārveidojumi bija uzskatāmi par būvniecību un vai to veikšanai bija nepieciešams

saņemt atļauju.

[18] Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumu Nr.1018 „Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvniecības kārtība" (spēkā līdz 2010.gada 26.martam) 5.2.3.apakšpunkts paredz, ka būvniecības vai būves nojaukšanas iesniegums-uzskaites karte, būvprojekts un būvatļauja nav nepieciešama raktu dīķu ierīkošanai bez līmeņa regulēšanas būvēm, ja dīķa virsmas laukums nepārsniedz 0,1 ha.

No minētā apgabaltiesa secina, ka noteikumu 5.2.apakšpunktā nenorādītos gadījumos hidrotehnisko būvju būvniecībai ir nepieciešama Lauku atbalsta dienesta izsniegta būvatļauja. Tā kā dīķu teritorija Zemesgabalā pārsniedza 1 ha, pieteicējam, ja viņš dīķu izveidošanu uzsāka līdz 2010.gada 27.martam, bija pienākums saņemt būvatļauju.

Lietas materiāliem šāda būvatļauja nav pievienota, un pieteicējs nav norādījis, ka dīķu ierīkošanai viņš būtu saņēmis Lauku atbalsta dienesta būvatļauju.

[19] Atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.261 „Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvniecības kārtība" (spēkā no 2010.gada 27.marta līdz 2014.gada 30.septembrim) 4.punktam hidromelioratīvo (tostarp dīķu) būvniecību veic atbilstoši Vispārīgajiem būvnoteikumiem, ciktāl šajos noteikumos nav noteikts citādi. Atbilstoši šo noteikumu 5.2.3.apakšpunktam būvatļauja nav nepieciešama raktu dīķu ierīkošanai bez līmeņa regulēšanas būvēm, ja dīķa virsmas laukums vienas zemes vienības robežās nepārsniedz 0,1 ha.

No minētā apgabaltiesa secina, ka noteikumu 5.2.apakšpunktā nenorādītos gadījumos hidrotehnisko būvju būvniecībai ir nepieciešama būvvaldes izsniegta būvatļauja. Tā kā dīķu teritorija Zemesgabalā pārsniedz 1 ha, pieteicējam, ja viņš dīķu izveidošanu uzsāka laika posmā no 2010.gada 27.marta līdz 2012.gada 2.maijam, bija pienākums saņemt būvatļauju.

Lietas materiāliem šāda būvatļauja nav pievienota, un pieteicējs nav norādījis, ka dīķu ierīkošanai viņš būtu saņēmis būvatļauju.

[20] Atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumu Nr.500 „Vispārīgie būvnoteikumi" 1.pielikumam ūdenstilpe – rakts dīķis ar virsmas laukumu virs 0,5 ha platībā - ir atzīstama par II grupas inženierbūvi.

Ministru kabineta 2014.gada 16.septembra noteikumu Nr.550 „Hidrotehnisko un meliorācijas būvju būvnoteikumi" 19.punkts paredz, ka, ierosinot otrās vai trešās grupas būves jaunu būvniecību, atjaunošanu, nojaukšanu, novietošanu vai pārbūvi, būvniecības ierosinātājs būvniecības iesniegumam pievieno būvprojektu minimālā sastāvā.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem nekonstatē, ka šāda rakstura dokumentācija būtu sastādīta, un pieteicējs nav norādījis, ka dīķu ierīkošanai viņš būtu saņēmis atļauju atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 16.septembra noteikumiem Nr.550 „Hidrotehnisko un meliorācijas būvju būvnoteikumi".

[21] Apgabaltiesa no normatīvajiem aktiem, arī no pašvaldību saistošajiem noteikumiem, secina, ka, lai zemes gabalā veiktu dabiskā reljefa izmaiņas, šie darbiem ir nepieciešams saskaņojums.

Saskaņā ar Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi" (spēkā līdz 2014.gada 30.septembrim) 179.punktu būvdarbu procesā var mainīt dabisko reljefu un hidroģeoloģiskos apstākļus (piemēram, aizbērt gravas un karjerus, izrakt dīķus, ierīkot drenāžu), ja pēc saskaņošanas ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi minētie pasākumi paredzēti būvprojektā vai ja to nosaka ģeotehniskā kontrole (ģeotehnisko darbu kopums, ko veic būvniecības gaitā, lai noskaidrotu būvprojekta atbilstību faktiskajiem ģeotehniskajiem datiem un, ja nepieciešams, to koriģētu).

Jelgavas novada pašvaldības 2011.gada 23.novembra saistošo noteikumu Nr.14 „Jelgavas novada teritorijas plānojums 2011.-2023.gadam, grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" 4.20.6.apakšpunkts paredz, ka teritorijas pazemināšana vai paaugstināšana vairāk par 30 cm atļauta tikai saskaņā ar pašvaldībā akceptētu teritorijas vertikālā plānojuma projektu, kurā uzrādītas arī blakus esošo zemes īpašumu augstuma atzīmes.

Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumu Nr.240
„Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" 195.punktā noteikts, ka, veicot zemes līmeņa pazemināšanu vai paaugstināšanu vairāk nekā par 0,5 m, kā būvprojekta vai teritorijas labiekārtošanas projekta daļu izstrādā teritorijas vertikālo plānojumu.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka attiecībā uz zemes uzbērumu veidošanu - vaļņiem – pieteicējs nav saņēmis saskaņojumu.

[22] Ņemot vērā, ka apgabaltiesa konstatēja, ka pieteicējs laika posmā no 2010.gada 27.marta līdz 2012.gada 5.janvārim veica būvniecību - ierīkoja dīķus un veidoja zemes uzbērumus -, kuras veikšanai bija nepieciešama atļauja, bet pieteicējs šādu atļauju nav saņēmis, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējs ir veicis patvaļīgu būvniecību.

[23] Ar pārsūdzēto lēmumu pieteicējam uzdots veikt nepieciešamās darbības – izstrādāt tehnisko dokumentāciju, saņemt nepieciešamos saskaņojumus, lai varētu turpināt būvniecību zemesgabalā – zemes aizsargvaļņu (šautuvei) un divu dīķu ierīkošanu.

Ņemot vērā, ka Dome ir pieņēmusi pieteicējam labvēlīgāko no Būvniecības likuma (spēkā līdz 2014.gada 30.septembrim) 30.panta piektajā daļā norādītajiem lēmumiem - atļāvusi veikt būvniecību pēc būvniecību regulējošu normatīvo aktu prasību izpildes –, apgabaltiesai nav pamata pārvērtēt patvaļīgās būvniecības seku novēršanas veidu. Savukārt attiecībā uz Domes noteiktajām nepieciešamajām darbībām apgabaltiesa konstatē, ka kopš pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas ir būtiski mainījies būvniecības nozares tiesiskais regulējums, bet pieteicējam būs pienākums patvaļīgās būvniecības sekas novērst atbilstoši šobrīd spēkā esošajām prasībām. Tāpēc apgabaltiesa nepievēršas jautājumam, kādu būvniecības dokumentāciju Domes noteikto darbību veikšanai pieteicējam būs nepieciešams izstrādāt.

Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots un pieteicēja prasījums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu ir noraidāms.

[24] Prasības šautuvju izveidošanai un kārtību, kādā izsniedz atļauju šautuves izveidošanai, noteic Ministru kabineta 2011.gada 1.novembra noteikumi Nr.840 „Šautuvju (šaušanas stendu) izveidošanas un darbības, kā arī treniņšaušanas un šaušanas sporta sacensību norises un drošības noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.840), kas cita starpā noteic, kādi dokumenti jāiesniedz personai (noteikumu 24. un 25.punkts) un kādus dokumentus pieprasa pašvaldība (noteikumu 29.punkts).

Atbilstoši noteikumu Nr.840 29.1.1.apakšpunktam pašvaldība pieprasa būvvaldei atzinumu par šautuves atbilstību normatīvo aktu prasībām būvniecības jomā, kā arī šo noteikumu II nodaļā noteiktajām prasībām.

Kā redzams no lietas materiāliem, būvvalde, saņemot pieteicēja iesniegtos dokumentus šautuves izveidei, 2012.gada 5.janvārī sastādīja atzinumu par Zemesgabalā, kurā plānots izveidot šautuvi, veikto būvniecību un konstatēja, ka ne tikai šautuves izveidei paredzētie aizsargvaļņi izbūvēti bez saskaņošanas (atļaujas) ar pašvaldību, bet Zemesgabalā veikta patvaļīga būvniecība – izveidoti divi dīķi. Ņemot vērā minēto, būvvalde 2012.gada 9.janvārī informēja pašvaldību par atteikumu izsniegt atzinumu par šautuves atbilstību normatīvo aktu prasībām būvniecības jomā.

Atbilstoši noteikumu Nr.840 30.punktam vietējā pašvaldība piecu darbdienu laikā pēc šo noteikumu 29.1.1. un 29.1.2.apakšpunktā minēto atzinumu saņemšanas pieņem lēmumu par atļaujas izsniegšanu šautuves izveidošanai un darbībai.

Pieteicējs iesniegumu atļaujas saņemšanai Jelgavas novada pašvaldībā iesniedza 2011.gada 23.decembrī. Dome plānoja pieteicēja iesniegumu izskatīt 2012.gada janvārī (lietas 2.sējuma 4.lapa). Būvvalde 2012.gada 5.janvārī sastādīja atzinumu, konstatējot Zemesgabalā patvaļīgu būvniecību. Pēc šāda atzinuma saņemšanas Dome nolēma iesnieguma izskatīšanu atlikt (lietas 2.sējuma 6.lapa). Pieteicējs atzinumu apstrīdēja un lēmumu, ar kuru atzinums atstāts negrozīts (Jelgavas novada pašvaldības 2012.gada 13.marta lēmums Nr.JNP/2-13.2/12/1) pārsūdzēja administratīvajā tiesā. Ar

Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2012.gada 18.aprīļa lēmumu atteikts pieņemt /pers. B/ pieteikumu par Jelgavas novada pašvaldības 2012.gada 13.marta lēmuma Nr. JNP/2-13.2/12/1 atcelšanu. Tiesneša lēmums stājās spēkā 2012.gada 8.maijā. Attiecīgi par atzinumā konstatētās patvaļīgās būvniecības seku novēršanas veidu Dome lēma 2012.gada 25.jūlijā, pieņemot pārsūdzēto lēmumu. Savukārt ar Domes priekšsēdētāja 2012.gada 26.jūlija lēmumu Nr.3-14.1/401 (noformēts kā atbilde uz iesniegumu) atteikts izsniegt atļauju šautuves izveidei. Lēmumā konstatēts, ka pašvaldībai nav pamata izsniegt pieteicējam atļauju šautuves izveidei objektā, jo būvvaldes 2012.gada 5.janvāra atzinumā konstatēts, ka šautuve neatbilst normatīvo aktu prasībām būvniecības jomā.

Apgabaltiesa konstatē, ka atteikums izsniegt atļauju ir cēloņsakarībā ar atzinumā konstatēto patvaļīgo būvniecību Zemesgabalā. Tāpēc Dome pamatoti nolēma jautājumu par šautuves izveidi saistīt ar atzinuma apstrīdēšanu un pārsūdzēšanu. Lai gan Domei bija tiesības uzreiz pieņemt lēmumu par atteikumu izsniegt atļauju, tā nolēma šo jautājumu lemt kopsakarā ar atzinumu un pašvaldības lēmumu par patvaļīgās būvniecības seku novēršanu, tādējādi dodot pieteicējam iespēju novērst trūkumus. Apgabaltiesa uzskata, ka Domes pieļautais procesuālais pārkāpums, proti, ka tā nepieņēma lēmumu par atteikumu izsniegt atļauju noteiktā termiņā, pats par sevi nav uzskatāms par būtisku, proti, tādu, kas varēja ietekmēt administratīvā akta saturu un attiecīgi būtu par pamatu tā atzīšanai par prettiesisku. Pieteicējs bija informēts par viņa iesnieguma izskatīšanas gaitu un iemesliem, kāpēc Dome nevarēja pieņemt lēmumu par atļaujas izsniegšanu. Tāpēc apgabaltiesa nekonstatē būtiskus procesuālus pārkāpumus Domes lēmuma par atteikumu izsniegt atļauju šautuves izveidei pieņemšanā.

Tā kā apgabaltiesa atzina, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots, kamēr pieteicējs nenovērsīs atzinumā konstatētos trūkumus zemes aizsargvaļņu (šautuves) un dīķu ierīkošanai, pašvaldībai nav tiesiska pamata izsniegt atļauju šautuves izveidei. Līdz ar to pieteicēja prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par atļaujas šautuves izveidei izsniegšanu ir noraidāms.

[25] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92.pantam zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats ir prettiesisks iestādes izdots administratīvais akts. Apgabaltiesa uzskata, ka nepastāv tiesību normās noteiktais mantisko zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats – prettiesisks iestādes administratīvais akts vai prettiesisks iestādes atteikums izdot labvēlīgu administratīvo aktu. Tāpēc pieteicēja prasījums par atlīdzinājumu ir noraidāms.

[26] Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedums pamatā ir pareizs. Izvērtējot pieteicēja apelācijas sūdzībā izklāstītos apstākļus, kas, pieteicēja ieskatā, liecina par tiesneses S.Ozolas neobjektivitāti, apgabaltiesa atzīst, ka tie nerada šaubas par tiesneša objektivitāti saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 117.panta pirmās daļas 4.punktu, jo pašvaldības pārstāvis A.Jēgers neapstiprina, ka personiski pazīst tiesnesi S.Ozolu un ir viņas kaimiņš (sk. atbildētājas paskaidrojumus lietas 2.sējuma 158.lapā). Arī fakts, ka tiesnese S.Ozola kā privātpersona, iespējams, ir vērsusies Jelgavas novada pašvaldības būvvaldē būvniecības jautājumu kārtošanā, nekādā veidā neliecina par tiesneses atrašanos interešu konfliktā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. B/ pieteikumu par Jelgavas novada domes 2012.gada 25.jūlija lēmuma atcelšanu, labvēlīga Jelgavas novada domes administratīvā akta izdošanu un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente U.Mihailova

Tiesneši M.Birzgalis

O.Priedītis